

Timo Kinnunen
Särkiniementie 16 A 41
70700 Kuopio
Finland

Ah, niin kaihottu Karttula

Karttula sijaitsee kapeahkolla kannaksella, jonka molemmilla puolilla on vesistöjä. Kuvassa muuan pikkulammista, jonne kesämökkikultturi ei ole vielä ehtinyt lonkeroitua. Pitkästä kunnan alueella löytyvästä rantaviivasta johtuen alueella on jo olemassaolevaa kesäasutusta, joka osaltaan ylläpitää edelleenkin paikkakunnan liiketoimintaa, ja palveluja. Karttulaa ei kuitenkaan enää ole olemassa itsenäisenä kuntana, ja monet myllerrykset se on jo ehtinyt kokea tultuaan Kuopion esikaupungiksi.

Mutta kaikenlaista löytyy. Taajaman keskustan sisääntuloväylän varteen piti ihan pakolla saada pyörätie,

ja kaataa sen tieltä kymmennittäin puita. Kuvassa tämä kaikki on vielä kaukana tulevaisuudessa, ja ainakin minun on helppoa mieltää kuvassa näkyvä tie kevyenliikenteen väylänä, jossa pakollinen pihaanajo olisi sallittua, mutta ei yleinen liikenne. Olisi voinut ainakin kuvitella, että olisi löydetty muitakin tapoja liikennejärjestelyille kuin tuhota idyllinen kylätie.

Mitäköhän tien varrella asuvat ihmiset ja tontinomistajat ovat ajatelleet kun heidän pihapiirinsä tuhoataan. Kuvassa näkyvät puut ja aidat ovat saaneet kylmää kyytiä vaikka ei sen puoleen: koko tienoohan on alunperin ollut metsän peittämää maastoa, ja ihminen kykenee aiheuttamaan lopultakin varsin pieniä muutoksia maisemakokonaisuuteen. Ja olihan tämä koko alue satojentuhansien vuosien ajan mannerjään peitossa. Ja jossakin vaiheessa seutu oli silkkaa tropiikkia. Mitä nyt milloinkin. Tällaisia näkymiä suojehtaessa kyse on hetkellisen kauneuden tallentamisesta.

Kuvassa näkyvä peltoaukea on jo myllerretty, ja vuosien varrella hitaasti muuttunut maisema on menetetty. Kun päätökset tehdään Kuopiossa, ei siinä kotiseuturakkautta juurikaan tunneta. Onhan järkevää rakentaa kevyen liikenteen väyliä, eikö totta? Mutta on myös totta, että kuvassa näkyvä tie voisi olla jo tuollaisenaan kevyille liikenteelle pyhitetty väylä, ja autot ohjattaisiin Karttulan keskustaan

muualta. Mutta kun se on ollut ihan pakko vetää juuri tästä, niin eihän sille mahda mitään itse isä Jumalakaan. Tämä kaikki heijastaa osin tapahtunutta poliittista muutosta, eli kaikkea mahdollista uutta vastustavat kepulit ovat saaneet väistyä asioista päättämästä. Kuopion puoluejakauma ei suosi kepuleita, ja heidän paikallinen painoarvonsa on kevyempi kuin aiemmin. Tokihan pyörätietäkin tarvitaan, mutta sen ei tarvitse olla ylimitoitettu offensiivi, jossa tarvitaan kaivurihommia ja maan myllerrystä. Kysyä sopiikin, miksei tätä offensiivia voitu tehdä silloin kun Karttula on vielä itsenäinen. Tai miksei laitettu kokonaan uutta sisääntuloväylää, ja rauhoitettu vanha, idyllinen kyläraitti kokonaan? Eihän kunnan asukasluku ole kuitenkaan nousevalla käyrällä, vaan pikemminkin päinvastoin. Kuka noita pyöriteitä sitten pyöräileekään. Keäasukkaatko? Vanhat papat ja mummot? Tietenkin asian voi aina ajatella niin, että jokainen yliajettu ja autolla tapettu pyöräilijä ja jalankulkija on kustannuserä, ja yliajoihin liittyy aina tuntuvia rahallisia korvauksia, ja pysyvää invaliditeettia, joten kai kevyiden väylien rakentamisella on oma jujunsa.

Karttulassa on käyty pitkään kauppasotaa, jossa häviölle lienee jäänyt K-ketjun kauppa. Muistan kuinka juuri tuon kaupan edessä piti vaalipuhettaan sittemmin pääministeriksi valittu Katainen. Kuulijoita ei ollut kovinkaan montaa, mutta ilmeisestikin kampanja tuotti tulosta. Monesta purosta ne syntyvät kaikki suuret joetkin. Niin sitä voi pienekin kylän pojasta tulla suuri herra, jonka puhetta kuunnellaan, ja jonka puhe on pitkässä juoksussa sama kuin eeuun ääni.

Kuvassa näkyy Osuuspankin konttori (jonka talossa on myös kirppari), ja ilmeisestikin juuri tämä mainittu pankki on aina ollut kukkona tunkiolla. Pankin viereisessä punatiilitalossa on metsähoitoyhdistyksen tiloja, tai jotakin ämhooytä nyt kuitenkin. On erittäin merkittävää, että kun torialueen puusto kaadettiin, jäi kummankin rakennuksen pihapuut kaatamatta ehkä siksi, että niillä on oma tontti. Ei sieltä saa noin vaan mennä puita kaatelemaan, vaikka olisi kuinka kuopiolainen hyvänsä. Joku laki se on linnanherroillakin.

Huoltoasema ja sen vieressä sijaitseva viinakauppa ovat Karttulan henkisen toiminnan keskuksia, ja tietopankkeja. Viinakaupan myyjät tuntevat kaikki kylän holistit, ja huoltoasemalla tunnetaan kaikki

juorut, eli pötypuheet. Kaupat eivät ole samalla tavoin keskeisiä tiedonsaantikanavia, sillä aika kassajonolla on lyhyt, ja marketeissa ihmisillä on olevinaan kiire.

Kuvassa näkyvä kauppa on kauppasodan voittaja, ja kykenee kilpailemaan Kuopion vastaavien kauppaliikkeiden kanssa tasavertaisesti. Ulkoiselta olemukseltaan kauppa voisi tosin sijaita missä tahansa kirkonkylässä tai kuntakeskuksessa, sillä sen verran luokatonta arkkitehtuuria näissä voi tavata ja havaita. Kaikki on tosin tarkoituksenmukaista, ja järkevää. Rakennus on suunniteltu tuotteiden vähittäisjakelua varten, ja pakkaus yms. -ratkaisut takaavat sen, että ihmiset käyvät kaupassa lähes päivittäin, ja ylläpitävät kassavirtaa.

Kuvassa näkyy osa tämän Marketin seinää, ja auton taustapeilissä presidentinvaaleissa kilvoitelleen

finalistiparin kuvat. Vaikka Pekka ei ollut näissäkään vaaleissa *pekkaa pahempi*, hän hävisi kisan niukasti. Se kuitenkin riitti, sillä toiseksi tullutta ei koskaan valita pressaksi, ja Suomessa ei tunneta varapresidenttijärjestelmää. Ehkä tässä tapauksessa onneksi, sillä on monia maita jonne Pekka ei olisi ollut puolisoineen tervetullut. Nämä pressanvaalit olivat sikäli erikoiset, että *Puakin* karsiuduttua niukasti, karttulalaisilla kepuleilla lienee ollut vaikeuksia orientoitua äänestämään puppelipoikaa, koska ei oikein haluttu äänestää porvaria. Toisaalta äänestämättäkään ei oikein voitu olla, ka moni karttulalainen on kirvelevin mielin piirtänyt puppeliiviivan äänestyslomakkeeseen.

Kuvanottohetkellä Karttula porskutteli vielä ainakin muodollisesti itsenäisenä kuntana. Tien varressa oleva ilmoitustalu antaa vaikutelman vireästä kunnasta, jossa sentään tapahtuu kaikenlaista. Olisihan tuo kunta tuossa voinut hyvinkin ritkua vuoden pari, kuten Seitsemän veljeksien vanha sauna, mutta kun sitä mentiin naimisiin, ja kun tuo puolisokin oli kuopiolainen, niin pitihän se kunta toki liittää Kuopion esikaupungiksi. Kaikkihan on kuitenkin silkkaa kaupankäyntiä, ja kerrankos sitä on suuria asioita hoideltu vällyjen alla, niin sanoakseni. Kuntien alasajo ja niiden yhdistäminen on sikäli järkevää, että valtion tukitaakka kevenee, ja hallinnolliset rakenteet kevenevät. Toisaalta yksittäiset kylät menettävät palvelunsa ja koulunsa, mikä taas johtuu lapsiluvun jyrkästä pienenemisestä. Kaikki tarpeeton karsiutuu pois. Tämä kaikki merkitsee sitä, että vahojen ja sairaalloisten kansalaisten elämä tyhjenevässä maalaiskylässä on mahdotonta, ja heidät keskitetään erilaisiin hoitolaitoksiin, ja salaa toivotaan heidän erkanevan tästä elämästä mahdollisimman pian. Kuntien elämään sisältyy valtavasti rakenteellista väkivaltaa. Ei haluttaisi pahaa, mutta tehdään kuitenkin pahaa.

Tässä lähikuva Karttulan kunnantalosta, jonka alakertaan on hivuttautunut useita pienyrittäjiä. Kello ja vaakuna ovat vielä uljaasti paikoillaan, mutta pian revittäisiin koko tori auki, ja kaadettaisiin reunuspuita ja muita koristeita. Ja eipä aikaakaan kun joku pistää tikkaat pystyyn rakennuksen seinustalle, ja ottaa kellon ja vaakunan pois. Noin niinkuin lopulliseksi sinetiksi. Tulee tässä ihan mieleen se kun viime sodan aikana Petroskoin valtauksen yhteydessä vallatun paikkakunnan keskusaukiolla ollut Leninin patsas vietiin varastoon, ja tilalle asetettiin suomalainen kenttätykki. Ehkä tässä on mukana samaa henkeä, ja kuntaliitosta vastustaneiden haavoissa halutaan vielä vähän kiertää veistä.

Katsokaa kuinka viehättävä torinseutu oli ennenvanhaan: oli puita ja muita istutuksia. Nyt tuossa kohtaa on vain kestopinnoitettu, kuuma kenttä. Huomaa myös tien vieressä olevat kukkalaatikot, joita on myös K-kaupan edessä. Kunnantalon edusta on aseteltu kauniin vihreäksi puineen ja pensaineen. Lisäksi joku puutarhaliike näkyy myyvän kukkia. Mutta uudet valtiat eivät katso tällaista hyvällä.

Kuvassa näkyy torinseutu nykyisessä asussaan. Poissa ovat tienvarren poppelit ja kukkalaatikot, ja kaikki on nyhdetty irti mikä vaan kaivurilla irti lähtee. Tori saattaa olla kesäkuumalla ikävä paikka elää ja toimia. Täynnä hikisiä torimyyjiä, ja hikoilevia paikallisia asukkaita, pyyhkien märkiä otsiaan. Kuvanottohetkellä torilla raikui jonkinsortin humppamusiikki, ja ihmisiä oli kertynyt paikalle ties mistä syystä. Miten niitä aina kertyykin töllistelemään milloin mitään. Vähän samaan tapaan jos jossakin maalaiskylässä tien varteen pysähtyy traktori, ja kuski kipuaa seisomaan ajopelinsä viereen. Pian siihen kerääntyy muitakin ukkoja potkimaan traktorin renkaita, ja niin sitä taas saadaan tärvättyä yksi iltapäivä. Me suomalaiset ollaan sellainen töllistelijöiden kansa. No, ehkä nämä kuvatut ihmiset tällä torilla juhlivat uutta esikaupunkilaisuuttaan. Ollaanhan sitä kaapunnin poikia kaikki tyynni. Mene ja tiedä. Kerran kuopiolainen, aina kuopiolainen. Paluuta menneeseen ei enää ole, ja monelle entiselle kunnan virkailijalle oma työhuone on vaihtunut yhteistilaksi, jossa jokainen istuu oman, pienen pulpettinsa ääressä.

Vaikka Karttulassa ei olekaan jäljellä paljoa vanhempia puutaloja, niin jokunen silti vielä löytyy. Vanhemman puutalot ovat hajallaan siellä ja täällä, ja väliin on rakennettu jotakin uutta. Valitettavasti uudemmat rakennukset ovat tätä iänikuista, suoralinjaista talotyyppiä, vaikka yksilöllisyyden tavoittaminen niissä ei vaatisi paljoa. Yksi syy tähän monotoonisuuteen lienee siinä, että esimerkiksi kaikkien aravalainoitettujen talojen tulee näyttää samanlaisilta sekä sisältä, että ulkoa. Jos piirustuksissa on talon sisäkatoksi laitettu tavallinen laudoitus, niin ei sitä saa ilman muuta muuttaa esimerkiksi ponttilaudoitukseksi, tai koristelevyiksi. Näissä lättähattutaloissakin voisi mielestäni ihan hyvin käyttää esimerkiksi masardikattoa ja yksinkertaisen perinteistä rakennustapaa. Varmaankin suoralinjainen talo on helpompi piirtää, ja suunnittelija saa siitä mainiosti leipänsä päälle voita ja muita sörsseleitä. Onneksi Karttulan keskustan alueen tontit ovat kaikki vuokratontteja, joten jos joku uudisasukas erehtyy pilaamaan miljöö, saa siltä sentään tontin takaisin, ja kun jättää uusimatta vuokrasopimuksen, saa tontille mahdollisesti rakennetun tönön purettua pois.

Kuvassa näkyy ihan Karttulan keskustan tuntumassa sijainnut kauppaliike, joka sekin saa väistyä uusien markettien tieltä. Katto näkyy olevan jo lupaavasti lytyssä, eli talo on selvästi ynnähtänyt. Mutta onhan tuollainen pikkukauppa aina viehättävä. On niissä oma hajunsakin, ja muutkin aromit on aistittavissa selvääkin selvemmin. Entisaikoina tuollaisten paikkojen tienoilla leijui tervan ja hevosenlannan tuoksu, ja hieman myöhemmin pensan katku. Varmaankin tuossa pihan laidassa on sijainnut hevospuomi.

Voi sanoa, että kuvassa näkyvät talot saavat väistyä, ja niiden tilalle tulee jotakin funkistyyllistä. Pihasyreenit saavat varmasti kyytiä. Huomaa tietä ylittävät ukot, jotka ovat ikäänkuin viesti kylän menneisyydestä. Ihmiset elävät edelleen mahdollisimman samalla tavoin kuin ovat aina eläneet, vaikka asuinpaikkakunnan yleiset omistussuhteet vaihtelisivatkin. Oikeastaan on ihan sama missä tällaiset ukot täällä aikaansa viettävät, sillä kaupunkilaisina ne istuisivat puistikoissa, ja täällä taas notkuvat huoltisican baarissa, tai viinakaupan tietämissä missä nyt milloinkin. Kyllä ihmiset aina paikkansa löytävät, ja puskaradio on aina nopeampi kuin *plogi*.

Kuvan rakennuksessa sinnitteli pitkään **Rautanet**, mutta se on luovuttanut, ja tilalle on tullut joku jokin nyt kuitenkin. Saa nähdä mitä tuossakin talossa on kymmenen vuoden kuluttua, vai onko mitään. Nykyisinhän on tapana, että kaikki tavaratalot pyritään keskittämään jättiläismäisiin rakennuksiin, jotka on sijoitettu pääteiden varrelle, tai mahdollisimman hyvien kulkuyhteyksien päähän nyt kuitenkin. Rautakaupat ovat nykyisin hehtaarihalleja joissa ei ole myyjiä, ja joista ei löydä enää mitään. Tämä kuvan rakennus kauppaalikeineen ei kuulu tällaiseen kategoriaan. Kaupankäynti on parhaimillaan verbaaliakrobatiaa, ja taitavimmat siinä ovat hyviä kauppamiehiä henkeen ja vereen. Nykyisin ne siirtelevät tavaraeriä jollain läppärillä, ja kääntävät sitten taas kylkeään. Ei mitään ammatillista kunnianhimoa!

Olisi ihan kiva tietää, mitä toimintoja on yhä meneillään valtioneuvostossa, sillä tuskinpa monellakaan kaupunginosalla on edes mahdollista pitää alueellaan virastoja, ja vielä valtion virastoja. Monesta kunnasta poliisilla ei ole enää omia tiloja, ja toimintoja on ydistetty. Tuskinpa tuossa rakennuksessa enää hoidetaan Kuopion kaupunginosan verotusta, tai aselupia, ja tokkopa siellä on enää nimismiestäkään. Pastoria pitää hakea kaupungista saakka, ja sekin voi olla osa-aikainen näin pienessä kylässä. No, joka tapauksessa on valtio kylään tullut, ja on siellä kuin kotonaan, ja se viimeinen kylähullu, pois hoidetaan.